

УДК 159.9

Сергій Михайлович КУЧЕРЕНКО,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2209-9430>;

Наталія Сергіївна КУЧЕРЕНКО,

кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри практичної психології
Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗВ'ЯЗКУ НАДІЙНОСТІ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ЇХ СТРЕСОСТІЙКІСТЮ

Наведено аналіз проблеми зв'язку надійності службово-бойової діяльності майбутніх офіцерів технічного профілю Національної гвардії України з їх стресостійкістю, розглянуті її основні методологічні положення.

Ключові слова: надійність роботи, стрес, стресостійкість, особливі та екстремальні умови діяльності.

Проблема надійності професійної діяльності, фахівців, які виконують її в особливих умовах є провідною в рамках основних проблем психології праці, організаційної психології, інженерної психології, психології безпеки, вона має досить розроблені теоретичні основи і практичні результати, завдяки дослідженням В. А. Бодрова, К. М. Гуревича, Г. М. Зараковського, Є. О. Клімова, Б. Ф. Ломова, В. Л. Марищука, В. Д. Небиліцина та багатьох інших дослідників.

У своїй роботі ми розглядаємо вплив стресостійкості на надійність професійної діяльності в особливих умовах майбутніх офіцерів технічного профілю Національної гвардії України, а також вивчення їх професійно важливих якостей. Психологічний стрес являє собою реакцію на погрозу впливу екстремальної ситуації. Слід зазначити, що в якості погрози може сприйматися не тільки реально стресова обстановка, але і її символи або уявлювана ситуація, а також усвідомлення відсутності готових програм

професійної діяльності в даній ситуації. Стресостійкість майбутніх офіцерів Національної гвардії України важливо розглядати з точки зору оцінки її стану та умов формування, розвитку на різних етапах професійної діяльності. Проведене професіографічне дослідження зазначеної проблеми дасть можливість визначити, як фахівець опановує складними ситуаціями роботи, яку роль в оптимальному функціонуванні людини відіграє її індивідуальний досвід, стійкі ознаки психічних станів в структурі професіонала та інші.

Не вважаючи на те що проблемі стресостійкість присвячене доволі значна кількість досліджень, але змістовні характеристики саме стійкості до стресу як важливого фактору психологічного забезпечення службово-бойової діяльності майбутніх офіцерів технічного профілю Національної гвардії України, ефективності та надійності виконання ними професійних функцій розглядались не в значному обсягу, тому дослідження стресостійкості, детермінант її проявів, залежності від факторів діяльності в особливих умовах, індивідуально типологічних особливостей особистості дасть змогу здійснити більш детальніше вивчення цього феномену.

В дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених проблема вивчення стресостійкості фахівця, котрий виконує професійну діяльність в особливих умовах відображена в працях Г. Сельє, де визначена послідовність основних етапів розвитку загального адаптаційного синдрому, розглядалась І. П. Павловим, В. С. Мерліним, Ю.В. Щербатих в рамках теорії темпераменту та індивідуальних властивостей нервової системи, П. К. Анохіним, О. А. Конопкіним, В. І. Степанським, Г. С. Гребенюком та ін. пов'язували стресостійкість з психічною саморегуляцією організму та самоконтролем особистості, Н. І. Наєнко, Т. А. Немчін з надійністю діяльності та працездатності, Н. І. Дяченко, Л. О. Кандибович з психологічною готовністю. Стійкість особистості до стресу і стресогенних чинників при виконанні діяльності в екстремальних умовах розглядалась в роботах О. А. Кириленко, В. Л. Маріщука, В. Ф. Моргуна, Г. С. Нікіфорова, Л. А. Перелигіной, В. П. Садкового, О. В. Тімченко. В роботах В. О. Моляко, В. О. Бодрова, Н. В. Тарабріна розглядалися рівні стресостійкості та їх вплив на успішність виконання спеціалістом професійних функцій в особливих умовах

Аналіз психологічних джерел свідчить про те, що детермінантами стресостійкості є як характеристики екстремальної обстановки так індивідуально-психологічні характеристики особистості. В працях В. Л. Маріщука, К. В. Судакова, Н. К. Хитрова, Ю. В. Щербатих показано, що на стресостійкість особистості впливають як природжені особливості організму так особистісні властивості, соціальні та когнітивні фактори.

В роботах П. Б. Зільбермана, А. Л. Злотнікова, І. І. Ліпатова, В. А. Плахтійенко, С. І. Сівіна та ін., досліджувалась проблема психологічного стресу спеціаліста при виконанні професійних обов'язків в особливих умовах діяльності, показано, що подолання негативних психологічних станів у військовослужбовців зростає при застосуванні відповідних стратегій психологічного забезпечення професійної діяльності, як когнітивні та психофізіологічних аспекти впливають на подолання стресового стану та підвищенні стресостійкості.

Разом з тим особистісний контекст розв'язання проблеми зв'язку надійності службово-бойової діяльності майбутніх офіцерів технічного профілю Національної гвардії України з стійкістю до стресу може містити як нові конструктивні можливості її вирішення, так і розробку нових методів підготовки військовослужбовців для ефективного виконання ними своїх службових обов'язків. Це і є напрямком наших подальших досліджень, що буде відображено в наступних публікаціях.

Список бібліографічних посилань

1. Боснюк В. Ф. Психологічні особливості професійної відповідальності рятувальника. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2016. Вип. 20. С. 15–22.
2. Екстремальна психологія : підручник / за заг. ред. О. В. Тімченка. Київ : Август Трейд, 2007. 502 с.
3. Кучеренко Н. С. Нервово-психічна стійкість як один з факторів психологічного забезпечення службово-бойової підготовки майбутніх офіцерів внутрішніх військ України. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2014. Вип. 16. С. 117–125.
4. Кучеренко С. М. Деякі аспекти вивчення професійної надійності співробітників гірничорятувальних загонів ДСНС України. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14. С. 124–130.
5. Приходько І. І. Засади психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності : монографія. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2013. 745 с.

Одержано 05.03.2018

Приведен анализ проблемы связи надежности служебно-боевой деятельности будущих офицеров технического профиля Национальной гвардии Украины с их стрессоустойчивостью, рассмотрены ее основные методологические положения.

Ключевые слова: надежность работы, стресс, стрессоустойчивость, особые и экстремальные условия деятельности.

УДК 159.9

Ірина Володимирівна ЛАМАШ,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9548-4006>;

Олена Миколаївна МОХОРЕВА,

слухач магістратури факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЗАЗДРОСТІ В КОНТЕКСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Обґрунтовано актуальність досліджень проявів заздрості та заздрісності у контексті кримінальної поведінки. Зазначено, що більшість наявних в науковій літературі даних стосовно цієї проблеми мають характер теоретичних узагальнень. Підкреслено необхідність розгортання емпіричних досліджень у цьому напрямку у галузі юридичної психології.

Ключові слова: заздрісність, заздрість, кримінальна поведінка, юридична психологія.

Станом на сьогодні для нашої країни характерні значні зміни морально-етичних, соціально-економічних та ціннісних орієнтирів суспільства, політичні, соціокультурні та правові зміни, котрі накладають свій відбиток як на соціальні відносини між людьми, так і на їх внутрішній світ. Зростає нерівність та розшарування суспільства, підвищується рівень злочинності, зокрема злочинів з корисних мотивів. В даних умовах виникає почуття несправедливості, незадоволеності власним соціальним положення, а звідси – заздрісності до більш успішних та адаптованих до сучасних умов людей.